

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jus Canonicum Practice Explicatum

Seu Decisiones Casuum Ad Singulos Decretalium Gregorii Papæ IX. Titulos,
& ad Consuetum Referendi Modum accommodatæ

Complectens dimidiam Decretalium Partem, videlicet nonaginta duos
Titulos, nimirum usque ad Titulum XX. Libri de Feudis exclusivè

Pichler, Vitus

Ingolstadii, 1728

Decisio XXXIV. De Fœdere cum Hæreticis, & aliis infidelibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62305](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62305)

TITULUS XXXIV.

De Treuga & Pace.

DECISIO XXXIV.

De Fœdere cum Hæreticis, & aliis Infidelibus.

SPECIES FACTI.

ERudita simul & nobilis Juvenum cohors variarum nationum ante fœnarum autumnalium exordia in amico congressu multa Jus Publicum concernentia, ac de præsentis rerum in Europa statu inter se se differebant, atque inter alia non pauca de Pace paucis abhinc annis tum Ultrajecti tum Badae inter Europæ Principes sancita, & Cameraci adhuc sancienda. Pacis occasione delapsi & in suo discursu regressi sunt ad præterita bella, & inita hinc inde tam off- quàm defensiva fœdera, maximè cum Hæreticis nunc ab isto nunc ab alio Catholico Principe contra Catholicos pacta. Atque inde in medium adducta est quæstio, an Catholicis liceat inire fœdus cum Hæreticis, & ab his accipere auxilia contra Catholicos, bellò collisos. Duo ex consortibus, qui de ampliori rerum politicarum notitia sibi erant suspecti, Cosmus & Florimundus, id

absolutè, rotundè, audacter, ac sine hæsitacione aut limitatione affirmabant; alii duo autem, qui pio Religionis Zelo à cæteris se distinxerant, Theobaldus & Innocentius, tota contentione ac absolutè negabant, unquam id licitè fieri posse. Post diuturnam litem, ne pacis, quam semper inter se hucusque coluerant studiosissimè, vincula rumperent in instituta de Pacis & Belli sermocinatione, in eo convenerunt, ut hanc suam controversiam Timotheo, probitate non minùs quàm scientia, rerùmque peritiâ claro viro proponerent, utrinque parati, quidquid ille deciderit, ejus arbitramento acquiescere, Timotheus proinde partis utriusque fundamenta sollicitè conquistata fideliter adduxit, iisque propositis suam subjunxit sententiam, atque argumenta extremè inter se dissidentium diluit, ut sequitur.

Y 3

Argu.

Argumenta Partis absolutè affirmantis.

Hanc teste Emman. Correa in *Idea Consiliarii disp. 6. n. 1404.* sultinent apud à Pontet. 2. *conf. 131. n. 79.* Oldradinus *conf. 67.* Panormit. in *c. quod super 8. de voto.* Decian. *t. 3. conf. 20.* Matthæus de afflictis de *Feudis tit. de Pace v. conventicula n. 32.* Farinac. in *Praxi q. 125. n. 90.* Salzedo de *Lege Politica l. 3. c. 3. n. 23.* & alii RR. qui se fundant 1. in S. Scriptura; nam Abraham iniiit fœdus cum Aner, Escol, & Domino Mambre, qui fuerunt infideles *Gen. 14. v. 13.* David amicitiam fecit cum Hiram, qui fuit gentilis. *3. Reg. 5. v. 1.* Idem David Regi Philistinorum Achis præbuit auxilium contra populum Israël *1. Reg. 28. & 29.* adeoque etiam contra Fideles. Simon Machabæus fœdus pepigit cum Romanis, tum temporis Gentilibus. *1. Machab. 14. v. 18.* Sed si illicitum & contra Jus naturale foret fœdera inire cum infidelibus, eorùmque auxilia contra hostes suos petere & accipere, id non fecissent viri tam sancti, & in Scriptu-

ris adeò dilaudati: ergo. II. Cuius omni Jure licitum est uti mediis propriam defensionem facientibus. *3. ff. de Just. & Jure.* atque ex hoc capite defensionis etiam dolo & iniuria repellere, profligare, & vincere hostes permittitur *can. utilem caus. 22. 2. can. Dominus caus. 22. q. 2.* ergo etiam permissum est uti auxiliis infidelium & hæreticorum. III. Fideles possunt in bello iusto militare, pro infidelibus. *can. Julianus 94. caus. 11. q. 3.* ergo etiam pro Christianis infidelibus. IV. Bruta animalia v. g. Equi, Elephanti &c. licitè adhibentur in bello iusto à Fidelibus contra quoscunque hostes: ergo etiam infideles & Hæretici. V. Necessitas non habet legem. *arg. l. 7. & 8. C. ad S. C. Trebell. & c. quod non. de R. J.* ergo, quando Catholicus aliunde non habet viros & auxilia sufficientia in bello, seu defensivo seu defensivo, illa petere & accipere potest ab infidelibus, vel Hæreticis.

Argumenta Partis absolutè negantis.

Primum pariter desumitur ex Scriptura S. quæ variis in locis prohibet fœdus & amicitiam iniri cum Infidelibus & Hæreticis, eorùmque auxilia peti. *Cave, ait Deus Exodi 34. v. 12. ad Moysen, ne unquam cum habitatoribus terre ipsius (qui erant*

Infideles) jungas amicitias, quæ sint tibi in ruinam. & v. 15. ne in eas pactionem cum hominibus illarum regionum. In novo autem Testamento S. Paulus *1. ad Cor. 6. v. 6.* Fideles prohibet etiam in Judicio contendere apud infideles. & *2. Cor. 6. v. 14.* ait: Nolite

regnum ducere cum infidelibus. § v. 17. subjungit: Propter quod exite de medio eorum, & separamini. Alibi verò gravissime monet: Hæreticum hominem devota, quoniam perversus est. Secundum argumentum petitur ex Bulla Cæsaræ, quæ §. 7. excommunicat omnes illos, qui ad Saracenos, Turcas, & alios Christiani nominis hostes vel NB. Hæreticos per Romanæ Sedis sententias expressè & nominatim declaratos deferunt seu transmittunt equos, arma, ferrum, fiam ferri, stannum, chalybem, omniâque alia metallorum genera, atque bellica instrumenta, ligamina, camabem, funes -- aliâque hujusmodi, quibus Christianos & Catholicos impugnant; nec non illos, qui per se vel alios de rebus, statum Christianæ Republicæ concernentibus, in Christianorum perniciem & damnationem ipsos turcas & Christianæ Republicæ inimicos, nec non NB. Hæreticos, in damnationem Catholicæ Religionis certiores faciunt, illisque ad id auxiliam, consiliam, vel favorem quomodolibet præstant; sed hæc inevitabiliter fieri necesse est, si foedus ad gerendum bellum à Catholicis inearum cum infidelibus aut Hæreticis. Tertium subministrat ratio efficacissima. Ex ejusmodi foedere nascitur certum & mortaliter inevitabile periculum Religionis, & infectionis fidelium, ut docet partim experientia, partim radicatum Hæreticorum & Infidelium adversus Catholicam Religionem ejusque affectas odium, atque insanum Hæresis & infidelitatis promovendæ, Religionisque Catholicæ opprimendæ

ac minuendæ studium: sed, ubi est periculum certum Religionis Catholicæ, ac moraliter inevitabile, practicè loquendo, propter nullam causam licet inire foedus cum infidelibus & Hæreticis, etsi aliàs integrum Regnum esset amittendum, vel certissima Jura Principis Catholicæ perirent; cum Jus Naturale id tam strictè veteret, ut nulla necessitas temporalis sufficere possit ad inferendum Fidei Catholicæ præjudicium, vel ad certum periculum Religioni Catholicæ creandum, ut habet unanimis Doctorum sententia cum Suarez de Censuris Disp. 6. Sect. 3. Unde quartum argumentum innititur auctoritati Catholicorum Scriptorum, imò & Hæreticorum, qui ita sentiunt de foedere cum Turcis, Paganis, Gentilibus, Sic enim docent Cacheranus in speciali disput. n. 11. Diana in speciali & erudito tractatu de decima parti ipsius annexo, ubi licet doceat absolute licere Catholicis implorare auxilium ab infidelibus & Hæreticis ad gerendum bellum justum tam offensivum quam defensivum contra hostes suos, illorumque operâ uti, tamen adstruit *conclusionem* 2. id per accidens & ratione circumstantiarum ordinariè & generaliter illicitum esse, propter maximum scandalum & periculum Reipublicæ Catholicæ, atque ideo constanter se afferre ait, quòd, si bellum sit inter Principes Christianos, vix unquam contingere possit, ut justè infideles & Hæreticos in auxilium vocent vel admittant, præsertim eos, qui manifestè

nifesti sunt hostes Catholicis nominis, quales sunt Turcæ & Hæretici, cum inde sequatur coarctari Religionis Catholicæ exercitium, Catholicos perverti, vastari templa, profanari Conventus & Monasteria, dehonestari personas sacras &c. atque ad hoc probandum adducit insaufa & horrore plena exempla. Dianæ consentit P. Reiffenstuel ad tit. de Hæreticis VII. in lib. V. Decretal. à n. 157. ubi usque ad n. 225 fuse, eruditè, & dilucidè de hac re perorat, & inspicere meretur, præsertim de casu, quo exigeretur vel dare-

tur auxilium contra Catholicos Principes sub conditionibus Ecclesiæ, & Religionis Catholicæ præjudiciosis, vel ipsius damnum aut præjudicium certe inde secuturum, vel moraliter inevitabile prævideretur. Ex Hæreticis quoque ad auxilia ab infidelibus seu Paganis petenda, vel iis danda contra Christianos hanc sententiam tenent Reincklingk de Regim. Sac. & Eccles. lib. I. Class. 3. c. 3. à n. 63. Armus in Auream Bullam. dist. 6. th. 7. Nihil Milerius ad Auream Bullam p. 2. dist. 4. thesi 35. alique

Decisio cum Limitationibus, & Decidendi Rationibus.

ANtequam Timotheus suam proderet sententiam, præfatus breviter & protestatus est, nulla ratione se in hypothese & in casibus particularibus velle perstringere, apud improbare fœdera hucusque inita à Catholicis Principibus cum infidelibus aut Hæreticis etiam contra Principes Christianos, seu offensivum fuerit bellum seu defensivum, eò quòd eorum fundamenta & rationes non habeat perspectas, uti nec sub quibus inita sint conditionibus: sed solum in thesi sequentes à se poni, defendique posse aiebat assertiones sequendo maximè doctrinam, quam Emmanuel Correa Lusitanus in *Idea Consiliarii. disp. 6. à n. 1415.* tradidit.

Assertio I. Non est licitum Principi Catholico, bellum seu defensivum seu offensivum gerenti contra alium

Principem Catholicum, uti auctoritas Infidelium aut Hæreticorum, si proprias habet vires ad illud gerendum sufficientes, licet bellum aliàs sit iustum. II. Regulariter quoque Catholicus licet non possunt præstare auxilium vel consilium Infidelibus, aut Hæreticis, bellum contra Catholicos gerentibus. III. Multò minus licitum est Catholicis Infideles aut Hæreticos excitate ad bellum gerendum, vel exercitum armandum contra Catholicos. Pars I. videtur certissima, eamque evincit sententia absolute negata, secundo loco relata, quæ promissa his terminis approbatur. Ratio est clara, quia, si Catholicus Princeps suis viribus sat potens est ad satisfaciendum pro damno vel injuria sibi illata per bellum offensivum obtinenda, si-

ne necessitate & sufficienti causa fœ-
 dus pangeret cum hostibus Catholica
 Religionis, quod Scriptura Sacra &
 Jus Naturale prohibet, præsertim cum
 id sine aliquo periculo Religionis vix
 & ne vix quidem fieri posset: si verò
 bellum foret defensivum, & se solo
 suis sua jura & provincias tueri posset,
 excederet moderamen inculpatae tu-
 telæ, adhibendo auxilia Infidelium
 aut Hæreticorum. Dictum est, licet
 bellum aliis sit justum; si enim foret
 injustum, v. g. susceptum præcisè ad
 augendam propriam ditionem, & al-
 terius minuendam, per se clarum est
 non licere auxiliis uti Hæreticorum
 aut Infidelium contra Catholicum, uti
 & si ea ex ratione bellum suscipere-
 tur contra vicinum, quia istius po-
 tentia nimium est aucta, & ideo ti-
 menda, quia iniquum est propter
 damnum futurum incertum inferre
 alteri damnum præsens & certum.
 Dein ex talibus auxiliis certiora da-
 mna Religionis timenda, quàm damna
 à vicino, cujus potentia est aucta,
 essent timenda, licet aliquantulum forent
 certa. Adde, quòd Princeps Catho-
 licus cæteris paribus teneatur etiam
 cum aliquo suo detrimento temporali
 cavere pericula & damna Religionis.
 per c. bone memorie 3. de Posul. Præ-
 lat. Coninch. d. 31. de bello dub. 7. à
 n. 102. Pars II. fundatur in eo,
 quia bella Hæreticorum aut Infi-
 delium contra Catholicos plerùm-
 que vel sunt injusta, vel in iis non
 servantur jura belli; si verò etiam es-
 sent justa, ac in iis servarentur jura
 (R. P. Pichler Decisiones.)

belli, ex datis tamen auxiliis à Princi-
 pe Catholico moraliter inevitabilia
 imminerent re ipsa Ecclesiæ Catholicæ
 gravia pericula & damna, superiùs
 indicata, ad quæ vitanda tenetur,
 ubi potest, Catholicus Princeps. Ad-
 ditum est tamen, regulariter, nisi
 nimirum Hæretici vel Infideles gere-
 rent bellum defensivum Principis Ca-
 tholici, vel ad illius jura recuperanda
 offensivum, ubi ipsis à Catholico
 Principe darentur licet auxilia, uti pa-
 tebit ex assertionem sequente. Pars III.
 eruitur partim ex dictis periculis,
 quæ ex tali provocatione & inci-
 tamento ad impugnandos bellò Ca-
 tholicos in Religionem Catholicam
 pronissimè sequuntur; partim ex
 defectu justæ causæ, qua hone-
 stetur talis incitatio, vel enim suf-
 ficiunt Catholici, contra quos ex-
 citantur Infideles aut Hæretici ad suam
 defensionem, vel ad satisfactionem ob-
 tinendam? & sic sine causa involvuntur
 bello cum aliquo saltem periculo rei
 Catholicæ, & minuendarum virium
 Catholicarum: quod utique est illi-
 citum: vel non sufficiunt? & adhuc
 majus & certius creatur periculum &
 damnum Religioni Catholicæ, quod
 evidenter est illicitum, licet concitans
 indè consequatur temporale emolu-
 mentum, vel detrimentum oriatur
 provocanti, si non sequatur bellum
 inter Infideles aut Hæreticos & inter
 Catholicum Principem, sicut enim
 in casu, quo quis non potest evadere
 periculum vitæ temporalis, nisi occi-
 dat infantem nondum baptizatum, eò
 quòd

Z

quòd

quòd certum damnum salutis spiritua-
lis alterius præferendum sit vitæ tem-
porali propriæ; ita certum damnum
vel periculum Ecclesiæ est præferen-
dum utilitati; vel periculo temporali.

Affertio II. Licitum tamen est Prin-
cipi Catholico, bellum justum defen-
sivum gerenti contra alium Principem
Catholicum, uti auxiliariis copiis
Infidelium aut Hæreticorum, sibi aliàs
subditorum, uti in Germania Hære-
tici sunt subiecti Imperatori tanquam
membra Imperii. II. Imò & auxiliis
Infidelium aut Hæreticorum non
subditorum, si sine illis simpliciter non
potest se defendere contra aggresso-
rem Principem Catholicum. Pars I.
probatur ex eo, quia ex una parte
aliàs non possent se Principes Catholici,
quorum ditiones sunt infectæ hæresi,
satis defendere contra Aggressorem
Catholicum; ex altera verò parte
cessat notabile periculum Religionis;
cùm Infideles, aut Hæretici, qui sunt sub-
diti Catholico, non faciliè audeant Reli-
gioni Catholicæ damnum vel præjudici-
um inferre, cohibiti vel metu supplicii,
vel reverentiâ erga suum Principem,
in cuius despectum crederent atten-
tari ea, quæ in Religionis Domini sui
præjudicium vel damnum cederent.
Pars II. suadetur indè, quia omnia
Jura permittunt necessariam defensionem
contra Aggressorem injustum. *l. 3. ff. de Just. & Jure. can. utilem caus. 22. q. 2. c. si verò & dilecto de sent. Excom.*
injusta autem saltem materialiter est
aggressio, quando defensio est justa

& bellum defensivum justum. Con-
firmatur tum ex necessitate, quæ te-
cit licitum, quod aliàs licitum non
est. *c. 4. de R. J. x. & necessitas nec
Divinæ subjacet Legi nec Humanæ.*
ut colligitur ex *1. Mach. 2. v. 41.* atque
indè, quòd liceat injustum Aggressorem
cum moderamine inculpatæ tutelæ
conservandam vitam propriam occi-
dere: tum ex textibus Scripturæ, quæ
pro prima sententia affirmante addu-
ximus, quæ proin sub adjectis limi-
tationibus præsentis assertiois appro-
batur, atque insuper notatur, quòd
quamvis utraque pars assertiois lo-
quatur de bello defensivo, exten-
tamen possit ad offensivum quoque
si illud sit justum, uti suadent
Scripturæ, præsertim exemplum A-
brahæ, & Davidis. A fortiori licitum
foedus Catholici Principis cum Infide-
libus aut Hæreticis de dandis & acci-
piendis auxiliis mutuis, quando ger-
tur bellum justum contra alios A catho-
licos, quando moraliter certò abest
omne periculum & damnum religio-
nis Catholicæ: item quando id ne-
cessarium videtur ad majus Ecclesiæ
seu Religionis malum evitandum:
& maxime, quando fit cum conditio-
nibus in emolumentum Ecclesiæ Ca-
tholicæ cedentibus, ut si Cæsar co-
pias auxiliares promitteret, aut daret
Mosco contra Suecum ea lege, ut
Moscus in suis provinciis liberum Ca-
tholicæ Religionis exercitium conce-
deret, vel ut provinciam aliquam ce-
deret Imperatori Catholico.

Respon-

Respondetur ad fundamenta absolute affirmantium, &
absolute negantium.

Premiſſis in duplici aſſertione noſtra limitationibus non difficile admodum erit reſpondere ad argumenta utriuſque Partis, illimitatè vel concedentis vel negantis, licita eſſe foedera Catholicis cum Infidelibus aut Hæreticis, quoad danda & accipiendâ auxilia in bello juſto. Igitur

Ad I. Argumentum partis absolute affirmantis ꝛ. illud locum habere in caſu neceſſitatis inevitabilis, vel quando certum Religionis Catholicæ ac inevitabile præjudicium notabile non eſt timendum. Ad II. Id procedit, quando in deſenſione adhibetur moderamen inculpatae tutelæ. Ad III. *N. Conf.* quando impugnatur Catholicus cum præjudicio certo Eccleſiæ & absque neceſſitate adhibentur Infideles aut Hæretici, ſicut ipſe *Canon Julianus in anteced. poſitus limitationem habet*, & dicit: *Quem autem diceret eis (Julianus apoſtata Chriſtianus) producite arma in Chriſtianos, tunc cognoſcebant Imperatorem Cæſar, adeoque non obediebant*, quia ſic bellâſſent ad excidium Chriſtianæ Religionis. Ad IV. *C. totum.* ubi eſt neceſſitas, vel abeſt periculum Religionis, vel Infideles aut Hæretici ſunt ſubjecti &c. Ad V. Quando eſt caſus neceſſitatis inevitabilis, jam ſubſcriptum eſt huic ſententiæ, non autem absolute & illimitatè.

Ad I. Argumentum Partis absolute

negantis ꝛ. Textus Scripturæ intelligendi ſunt de foedere & auxiliis, quæ petuntur ab Infidelibus & Hæreticis extra caſum neceſſitatis ad ſe defendendum, & jura ſua recuperanda, quando nimirum propriæ vires ſufficiant, vel quando Infideles aut Hæretici gerunt bellum ad ſuum emolumentum contra Catholicos, vel Catholicique idem, ſed foedus pangunt ſub conditionibus Rei Catholicæ pernicioſis, & infidelitati hæreſive proficuis: non verò de caſu, quò Catholicique petunt auxilia ab Infidelibus aut Hæreticis ſibi ſubjectis, aut in neceſſitate, cui levandæ vires propriæ non ſufficiunt, vel ſub conditionibus Religionis Catholicæ non modò non noxiis, ſed etiam multum ſaventibus. Ad II. Applicari poteſt eadem reſponſio; ac inſuper obſervari, quòd Bulla, ubi loquitur de Hæreticis, loquatur de illis, qui *per Romanæ Sedis ſententias expreſſe & nominatim declarati ſunt*, quales ordinariè, & in noſtra Germania non ſunt, & ideo nec vitandi neceſſariò. Ad III. Quando Infideles aut Hæretici ſunt ſubditi Catholico Principi, vel Catholicum Principem juvant ad ejus deſenſionem, quam ex ſuis viribus ſimpliciter ſperare non poteſt, & ideo ex neceſſitate deſenſionis, vel abeſt morale periculum aut præjudicium Religionis Catholicæ, quia à Domino

Catholico, vel Ducibus Catholicis illorum malitia compefci potest & facrilegia prohiberi: vel hujusmodi mala Religionis præter intentionem & per accidens contingunt; cùm Princeps Catholicus solummodo intendat suam defensionem justam, vel justam juris sui recuperationem, à qua non tenetur desistere propter ea, quæ per accidens & præter intentionem eveniunt. *Correa lo. cit. n. 1422.*

Ita controversiam hanc decidit Timotheus, cujus decisionis probabilitati nihil derogatum volo, sed eam, quam habet, in medio relinquo. Interim ego multum inclino in sententiam Dianæ & Reiffenstuell, quæ Theologorum communis est, qui censent, nullam necessitatem temporalem, licet integræ provinciæ Catho-

lico Principi ab alio Catholico eripentur, etiam bellò injustò, sufficientem esse causam, ut petat vel accipiat inuito fœdere auxilia ab Infidelibus aut Hæreticis, quando id cedit præjudicium vel periculum certæ Religionis Catholicæ, aut ad immuendam Religionem Catholicam, aut Hæresin verò aut Infidelitatem augendam, seu quando grave Religionis Catholicæ damnum aut præjudicium prævidetur, certò indè securum; quidquid Jurisperiti quidam, & Principum Consilarii sentiant, et quòd id nihil aliud videretur esse, quam extirpare vel oppugnare Religionem Catholicam, Hæresin verò aut Infidelitatem propugnare vel implantare; quod utique Juri Naturali repugnat.

TITULUS XXXV.

De Pactis.

DECISIO XXXV.

De Pacto negativo, seu renuntiativo hæreditatis.

SPECIES FACTI.

Hector S. R. I. Comes antiquissimæ familiæ duas successivè uxores habuit: ex prima sustulit filium

Hermannum, & filiam Lucretiam: ex altera duos filios, Philippum & Ferdinandum. Lucretia Gualtero